

NAME - MADHU SINGH

CLASS - 8

SUBJECT - sanskrit

WORKSHEET & HOLIDAY HOMEWORK

1- HOLIDAY HOMEWORK

बच्चों आपके अवकाश हेतु गृहकार्य नीचे दिए गए है ।

१. गम् धातु के पांच लकारो को लिखो तथा याद करो।

२. मातृ ,पितृ तथा राजन् शब्दरूपो को लिखो तथा याद करो ।

सभी गृह कार्य संस्कृत व्याकरण काफी में लिखना है। स्कूल खुलने पर जमा करना है। घर पर रहे , सुरक्षित रहे।

WORKSHEET -1

विषय - संस्कृत

नाम - -----

प्र० 1. निम्नलिखित शब्दों के अर्थ लिखिए ?

1. प्रभवन्ति -----

2. गुणज्ञेषु -----

3. विषाणहीनः ---

4. जीवमानः -----

5. जहाति -----

6. व्यसनिनः -----

प्र० 2. निम्न श्लोक का अर्थ लिखिए ?

गुणा गुणज्ञेषु गुणा भवन्ति

ते निर्गुण प्राप्य भवन्ति दोषा ।

प्र० 3 अधोलिखित तद्भव शब्दानाम लिखित

1 कड़वा --

2 पूंछ ---

3लोभी -

4. मधुमक्खी -

प्र० 4 उदाहरणानुसार पदानि पृथक् कुरुत -

माधुर्यमेव ---

अल्पमेव ---

सर्वमेव ---

समानमपि ---

अधोलिखितानां शब्दानां समक्षं प्रदत्तैः अर्थैः सह मेलनं क्रियताम्—

शब्दाः

अर्थाः

(i) दोषाः	जीवितः
(ii) आसाद्य	रहितः
(iii) विहीनः	शृङ्गः
(iv) विषाणः	प्राप्य
(v) जीवमानः	लोभिनः
(vi) लुब्धस्य	अवगुणाः ।

WORKSHEET -2

उचितं अव्ययपदं चित्वा वाक्यं पूरयत-

- (i) सिंहस्य उच्चगर्जनेन गुहा----- शृगालं आह्वयत्।
(क) उच्चैः (ख) नीचैः (ग) अद्यः (घ) सहसा
- (ii) 'गुहायाः' इति पदे का विभक्तिः?
(क) तृतीया (ख) चतुर्थी (ग) षष्ठी (घ) सप्तमी
- (iii) 'विचार्य' इत्यत्र कः प्रत्ययः?
(क) ल्यप् (ख) क्त्वा (ग) क्त (घ) यत्
- (iv) 'निष्क्रम्य' इति पदस्य विलोमपदं किं?
(क) निष्क्रान्तः (ख) प्रविश्य (ग) प्रविशत् (घ) प्राविशत्
- (v) 'अकस्मात्' इत्यस्य पदस्य समानार्थकं अव्ययपदं किं?
(क) समं (ख) सार्धम् (ग) सह (घ) सहसा
- (vi) 'उच्यते' इति क्रियापदे कः धातुः?
(क) उच् (ख) वच् (ग) उच्य् (घ) उच्यत
- (vii) 'यदाहं' इति पदस्य सन्धिच्छेदं किम्?
(क) यद् + अहं (ख) यद + अहं (ग) यदा + अहं (घ) यदा + हं

(i) कथायाः क्रमसंयोजनम्

घटनाक्रमाऽनुसारम् अधोलिखितानि वाक्यानि पुनः लिखत—

- (i) शृगालः दूरं पलायमानः श्लोकम् अपठत् ।
- (ii) दधिपुच्छः रवं कर्तुम् आरब्धः ।
- (iii) वने खरनखरः नाम सिंहः प्रतिवसति स्म ।
- (iv) अन्ये पशवः भयभीताः अभवन् ।
- (v) सिंहः शृगालस्य आह्वानम् अकरोत् ।
- (vi) गुहायाः स्वामी तत्र समागच्छत् ।
- (vii) सः किञ्चिदपि आहारं न प्राप्तवान् ।

WORKSHEET - 3

प्र.1 अपठित गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत-

अस्मिन् संसारे एकतायाः भावना सर्वेषु प्राणिषु दृश्यते। पशवः अपि विपत्तिं दूरीकर्तुं मिलित्वा एवं वसन्ति पृथक् भावः तेषां विनाशाय एवं भवति। एकतायाः अभावे राष्ट्राणि विनश्यन्ति। सम्प्रति अपि अस्माकं राष्ट्रं जातिषु सम्प्रदायेषु विभक्तमस्ति। यदि वयं राष्ट्रस्य इतिहासात् ऐक्यस्य शिक्षाम् अद्यापि न गृहणीमः तर्हि अस्माकं विनाशः निश्चितः अस्ति।

एकपदेन उत्तरत -

1. संघस्य भावना कुत्र दृश्यते ?
2. के मिलित्वा तिष्ठन्ति ?
3. कस्याः अभावे राष्ट्राणि विनश्यन्ति ?
4. पृथक्- भावः किमर्थम् भवति ?

यथानिर्देशम् उत्तरत -

1. 'दृश्यते' इति क्रियापदस्य किं कर्तृपदम् अत्र अस्ति ?

क- संसारे

ख- एकतायाः

ग- प्राणिषु

2. 'राष्ट्राणि' इति कर्तृपदस्य क्रियापदम् किम् ?

क- विनश्यन्ति

ख- वसन्ति

ग- भवति

3. युष्माकं इत्यस्य विलोम शब्द लिखत।

क- अस्मत्

ख- अस्मान्

ग- अस्माकम्

WORKSHEET - 4

एन: ॥ मञ्जूषातः अव्ययपदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत।—(मञ्जूषा से अव्यय पद चुनकर रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए—)

एव खलु तथा परितः पुरतः सदा विना

- (क) विद्यालयस्य एकम् उद्यानम् अस्ति।
- (ख) सत्यम् जयते।
- (ग) किं भवान् स्नानं कृतवान्?
- (घ) सः यथा चिन्तयति आचरति।
- (ङ) ग्रामं वृक्षाः सन्ति।
- (च) विद्यां जीवनं वृथा।
- (छ) भगवन्तं भज।

प्रश्न: 1 वाक्यरचनया अर्थभेदं स्पष्टीकुरुत—(वाक्य रचना द्वारा अर्थ-भेद स्पष्ट कीजिए—)

परितः — पुरतः

नगः — नागः

आरोहणम् — अवरोहणम्

विषमाः — समाः

प्रश्न: 3. विलोमपदानि योजयत—(विलोम पदों का मिलान कीजिए—)

पुरतः

विरक्तिः

स्वकीयम्

आगमनम्

भीतिः

पृष्ठतः

अनुरक्तिः

परकीयम्

गमनम्

साहसः